

ISTARSKO POVIJESNO DRUŠTVO
SOCIETÀ STORICA ISTRIANA

Gradska knjižnica
i čitaonica Pula

Istarsko povijesno društvo,
Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika &
Gradska knjižnica i čitaonica Pula
pozivaju vas na

ZNANSTVENI SIMPOZIJ

200 GODINA KATASTRA FRANJE I. U ISTRI

koji će se održati
11. prosinca 2020. u 10:00h

na online Zoom platformi
[KLIKNI ZA ULAZ](#)

KATASTAR FRANJE I.

Poučen iskustvom raznolikih i nepouzdanih sustava naplate poreza na zemljište na osnovi Milanskoga, Terezijanskoga i Jozefinskoga katastra, Franjo I. 1806. godine pristupa novoj, temeljito pripremljenoj, izmjeri cijele Monarhije. Cilj uvođenja takozvanoga Stablnoga katastra bio je da godišnja porezna stopa na zemljište i zgrade bude postotno jednaka i stabilna za sve pokrajine, okruge, kotare i općine te za svakog poreznog obveznika.

Katastarska izmjera započela je odmah nakon donošenja careva Patenta te je trajala do 1858. godine. Premjereno je približno 300 000 km² i na katastarskom planu prikazano oko 50 milijuna katastarskih čestica u 30 000 katastarskih općina. Izmjera Istre, tada dijela pokrajine Primorje (Küstenland), započeta je 1818. godine i završena već 1822., što čini ovaj prostor među prvim izmjerenim područjima u Monarhiji.

Katastar Franje I, iako ponajprije izrađen u porezne svrhe, zbog svojeg opsega i raznovrsnosti podataka postao je nezaobilazan izvor za proučavanje 19. stoljeća. Kartografski prikazi odražavaju detaljan preslik prostora onoga vremena s informacijama o izgrađenim objektima te plodnim, šumovitim, ali i neplodnim zemljištima koja nisu podlijeerala porezu. Kartografsku građu prate bogati pisani elaborati koji daju uvid u vlasničku strukturu. Zbog obilja podataka koje donosi, Katastar privlači cijeli niz istraživača koji se njime bave iz različitih perspektiva: geografske, ekonomske, agronomske, demografske, pravno-nasljedne itd.

Na simpoziju će biti predstavljeno šest izlaganja autora koji u svojim istraživanjima koriste Katastar Franje I.

Program skupa

10:00 – 10:15

Pozdravni govori

10:15 – 10:30

Mirela Altić

Preteče i uzori Franciskanskog katastra Istre

10:30 – 10:45

Marino Manin

Tradicionalnost društva u Istri i reformstvo Katastra Franje I.

10:45 – 11:00

Marko Jelenić

Povijest okoliša i klime u Katastru Franje I. na području Rovinjštine

11:00 – 11:15

Grga Frangeš

Übersichts Karte des Küstenlandes - pregledna karta Franciskanske katastarske izmjere kao izvor podataka o povijesnom korištenju zemljišta

11:15 – 11:30

Tatjana Bradara

Primjena Katastra Franje I. u projektu Arheološkog muzeja Istre

11:30 – 11:45

Sara Popović

Katastar Franje I. i arheologija krajolika – primjer općine Vrsar

11:45 – 12:15

Diskusija

Organizatori skupa i moderatori:
Mihovil Dabo i Sara Popović

Prof. dr. sc. Mirela Altić

Znanstveni savjetnik u trajnom zvanju
Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb

Preteče i uzori Franciskanskog katastra Istre

Prva sustavna katastarska izmjera Austrijskog Carstva koja je započela Naredbom o uvođenju stabilnog katastra 23. prosinca 1817.godine, u sklopu koje je u razdoblju 1817. -1821. i Istra dobila svoj prvi potpuni katastar, označava važnu prekretnicu u povijesti zemljišnih evidencija na području čitave srednje Europe. Uspješnost projekta provođenja sustavne katastarske izmjere te formiranja Franciskanskog katastra za sve zemlje Austrijskog Carstva, temeljio se na stoljeće dugom iskustvu zemljišnih izmjera i formiranja zemljišnih evidencija koje su austrijske vlasti provodile u pojedinim zemljama pod svojom vlašću.

U ovom radu razmatrani su preteče i uzori Franciskanskog katastra Istre s težištem na njegovo metodološko ishodište u Milanskom censimentu (1720-1723) te principima izmjere i kartiranja koje je uspostavio Johann Jakob Marinoni. Također, analiziran je utjecaj Terezijanskog (1747-1756), Jozefinskog (1763-1785) te Bavarskog katastra (1808-1867).

Dr. sc. Marino Manin

Znanstveni savjetnik u trajnom zvanju
Hrvatski institut za povijest, Zagreb

Tradicionalnost društva u Istri i reformstvo Katastra Franje I.

Na temelju dugogodišnjeg istraživanja zemljišne problematike za područje Istre, izlagač pokušava sažeti najvažnije značajke društva, koje proizlaze iz sagledavanja sadržaja katastarskih operata, te ciljeve, ulogu i posljedice izrade i praktične primjene Katastra Franje I., odnosno stabilnog katastra.

U izlaganju će se razmotriti i vrednovati slijedeće hipoteze:

- iako je propala starodrevna Mletačka Republika, te usprkos turbulenciji donesenoj društvenim strukturama od Napoleonskih ratova i napose kratkotrajne francuske uprave, kao i činjenici da je teritorij u to vrijeme u novoj državnoj zajednici, tradicionalne strukture su se većim dijelom sačuvale (napose kada su po srijedi one gospodarske), i
- Katastar Franje I. sa svojim inovativnim pristupom (od mapiranja teritorija do prikupljanja i obrade podataka) i epohalnim ciljem ravnomyernog oporezivanja cjelokupne gospodarske djelatnosti u Monarhiji udara na temelj staleškog društva (feudalne privilegije), te uvodi društvo u građanski sustav.

Dr. sc. Marko Jelenić
OŠ Petra Studenca, Kanfanar

Povijest okoliša i klime u Katastru Franje I na području Rovinjštine

Franciskanski je katastar izvor od neizmjerne važnosti za proučavanje povijesti Rovinja i njegove okolice. Vrijedni elaborati donose detaljne opise krajolika, vrste terena, zasađene poljoprivredne kulture i njihove količine. Nabrajaju se izvori vode, vrste gradnje te broj kuća, analizira se kvaliteta zemlje, čime je omogućena analiza podataka iz domene povijesti okoliša i suodnosa života ljudi i krajolika koji ih okružuje. Iz analizirane građe mogu se razabrati ograničavajući čimbenici koji su utjecali na gospodarska ili poljoprivredna kretanja. Osim toga elaborati Katastra Franje I. navode vrijedne anotacije o klimatskim kretanjima i njihovom utjecaju na svakodnevni život na području Rovinjštine. Ovime se pruža jedna drugačija interpretacija Katastra Franje I., koja u prvi plan stavlja ekohistorijske odrednice.

Grga Frangeš
Mjesto pod suncem d.o.o., Šapjane

Übersichts Karte des Küstenlandes - pregledna karta Franickanske katastarske izmjere kao izvor podataka o povijesnom korištenju zemljišta

Vrijednost karata franciskanske izmjere u istraživanjima povijesnog krajolika ustanovljena je mnogobrojnim radovima i istraživanjima, a posebno dolazi do izražaja korištenjem kroz alate geografskih informacijskih sustava (GIS). Ipak u obradi većih područja javlja se problem rada koji je potrebno uložiti u georeferenciranje pojedinačnih listova karata te međusobnog uklapanja karata više katastarskih općina. Tu je i problem dobave, pohrane i prikaza ovako velikih skupova digitalnih rasterskih podataka. Za određenu vrst istraživanja krajolika koja ne zahtijevaju granice vlasništva već im je osnovni predmet istraživanja korištenje zemljišta, kao praktično rješenje nameće se korištenje preglednih karata (Übersichts Karte) reduciranog mjerila 1:28800. Ovaj malo korišteni i nedovoljno istražen izvor pokazao se izrazito vrijednim u autorovim istraživanjima na područjima Cresko-Lošinjskog arhipelaga, Učke i Ćićarije.

Dr. sc. Tatjana Bradara
Arheološki muzej Istre

Primjena Katastra Franje I. u projektu Arheološkog muzeja Istre

Cilj muzejskog projekta „Učka i Čićarija u novom vijeku“ obrada je područja koje je slabo arheološki, arhivistički i historiografski istraženo. Namjera nam je prikupiti arheološku građu i arhivsko gradivo te donijeti nova saznanja o prostoru masiva Učke i Čićarije. Terenskim obilaskom dokumentirat će se prvenstveno granične oznake ali i ostala dostupna novovjekovna građa. Temelj rada predstavlja Katastar Franje I., prvenstveno elaborati, koji sadrže detaljne opise kojim pravcem je išla granica, kako su izgledale granične oznake, natpisi na njima, kao i njihove pozicije.

Dr. sc. Sara Popović

Filozofski fakultet u Puli, Centar za interdisciplinarna arheološka istraživanja krajolika

Katastar Franje I i arheologija krajolika – primjer općine Vrsar

Katastar Franje I daje nam detaljan uvid u način korištenja određenog prostora i njegovu vlasničku strukturu prve polovine 19. stoljeća. Georeferenciranje kartografskog prikaza u geografskom informacijskom sustavu (GIS) omogućava laku usporedbu s drugim prostornim podacima. Komparacijom digitaliziranih podataka katastra i današnjeg ortofota možemo brojčano izraziti razlike u načinu korištenja prostora unutar 200 godina – širenju urbanog prostora i promjena korištenja ruralnog dijela. U sklopu projekta ArchaeoCulTour interpretacijom laserskog skeniranja iz zraka (ALS) općine Vrsar kartirane su sve građene strukture koje su danas najčešće pod gustom šumom, a predstavljaju ostatke iz različitih razdoblja. Usporedbom s Katastrom možemo zaključiti koje su od njih dio krajolika 19. stoljeća, a koje već tada nisu bile u upotrebi. Na taj način katastar nam omogućava odrediti koje su strukture dio starijeg krajolika.

Ukoliko imate poteškoća s poveznicom na prvoj stranici koristite sljedeće podatke za pristup skupu:

Gradska knjižnica i čitaonica Pula - is inviting you to a scheduled Zoom meeting.

Topic: Istarsko povijesno društvo: Stručni skup

Time: Dec 11, 2020 09:30 AM Sarajevo, Skopje, Zagreb

Join Zoom Meeting

<https://us02web.zoom.us/j/86206918296?pwd=Sm9MQjFTZ0hGbWg0QnhwMGowQVJZZz09>

Meeting ID: 862 0691 8296

Passcode: 619364